

Najukkami tamat oqartussaaqataaneranni suna ajorami

✉ **All.: Kim Kielsen,**
Avatangiisinut Pinngortitamullu
Naalakkersuisooq

Una ataasiaannarlugu oqaatigeriartigu. Ili-simatusarnikkut siunnersuisartut, soqutigisaaqatigiiffiit, inuussutissarsiutinik ingerlataqartut sunngiffimmilu aallaaniartartut suleqatigalugit pinngortitamik najukkatsinnik pisuussutsinnillu uumassusilinik nungusaataangitsumik atuinissarpit allannngutsaaliuinissarpullu qulakkiissallugu pissaavaavugut. Pinngortitaq angellarsimaffigaarput, suliffigaarput, sunngiffimmi sammisaqarfigaarput, akissarsiorfigaarput nerisaqarfigalugulu – aammalu angisoor-suvoq.

Isumaga ersarippoq. Uanga naalakkersuinerмик suliaqarnermi naammassisaqarusutuu-vunga. Pinngortitamik aqutsinermit isummertarnera ilisimatusarnikkut siunnersuinerмик, atuisut ilisimasaannik aammalu nunat tamalaat suleqatigiinnerisa ilaaffigisatta inernerinik tunngaveqarpoq. Tamatumunnga atatillugu maluginiassallugu pingaaruteqarpoq, naluneqanngitsutut Kalaallit Nunaanni avataanilu appat ikiliartortut paasineqarsimammat, aammalu pinapi-lunnerup saniatigut aamma silap pissusaa uumassusillillu appat ikiliartornerannut piseoqataammata. Kisiannili peqquataasut assigiinngitsut apeqquataatinngit kinguar-riartorneq tamanna siumut saatinniarlugu Kalaallit Nunaanni qanoq iliorsinnaanerluta oqallinnissamat piareersimasariaqarpugut. Kalaallit Nunaata iluani, kisiannili aamma nunani issittuni allani suleqatitvut peqatigalugit.

Kalaallit Nunaanni pinngortitamik illersuinermi pinngortitamik allannngutsaaliuinermit inatsiserput politikikkut tunngavineqarpoq aallaavineqarlunilu. Tassani ersarissorujussuarmik allasimavoq, pinngortitamik najukkatsinnik atuiuerput mianersortumik pissusilerornissamik tunngaveqarluta, aammalu inuit inuunerannut atugassarititaasut, aammalu uumasut na-sullu piginnarnissaat ataqqillugit nungu-saataangitsumik ingerlanneqassasoq. Pinngortitamik nungusaataangitsumik atuinissamik qulakkeerinitisigut, kinguaas-satta pinngortitap tunniussinnaasaannik pissaqarlunissaannik qulakkeersinnaanis-arpit anguniassavarpit. Uagut nammi-neerluta kinguaassagullu eqqarsaatigalugit taamatut pisariaqarpagut.

Aqutsinermi ilisimasanut katersat amerla-nerpaat tunngavineqarnissaat qulakkeer-niarlugu, biologit siunnersuisarneranni atuisut ilisimasaat annertunerpaamik ilaa-tinneqartassapput, taamatulu atuisut sul-niaqatigiiffii Aalisarnermut Piniarnermullu Siunnersuisoqatigiinnut, pisuussutsinnik uumassusilinik atuiuermut atatillugu Naalakkersuisunut siunnersuisartunut aam-malu Pinngortitaleriffiup siulersuisuinit ilaaitaqaarput. Taakku saniatigut ilisimatu-saatitvut misissuinerit arlallit biologit aam-malu piniartut aalisartullu suleqatigalugit ingerlanneqarput. Ili-simatusartut atuisut ilisimasaat pisuussutivut uumassusillit nungusaataangitsumik atorneqarnissaat pillugu sulinerminni siunnersuisarnermullu atugarilluarpaat.

Pinngortitamik aqutsinitsinni ilisimasa-tigut tunngavissanik biologillu siunnersuisar-nerannik patajatsunik qulakkeeriniarnitta

saniatigut aamma ukiuni qulikkaani kingul-lermi nunat tamalaat, ilaatigut Issittumi Isu-masioqatigiinni pinngortitamik allannngut-saaliuinarlutik suleqatigiinnerannut nukkippassuit atorsimavagut. Maani Kalaallit Nunaanni pisuussutsinnit uumassusilin-rik amerlasuut, soorlu timmissat imaanilu uumasut miluumasut, nunani issittuni sanilitsinni uumasupput. Taamaattumik aamma pisuussutininik aqutsinermi suleqati-ginnerput pissaussamisuuqinnarpoq.

Taamatutaaq nunat tamalaat suleqati-giinnerannut peqataanerput pinngortitami pisuussutininik uumassusilinik atuiuerput pillugu ilisimasaatinnut siunnersuisarner-mullu tunngaviusunut tapertaammat annertusaqataallunilu avaqunneqarsin-naangilaq. Pinngortitaleriffik ullumikkut nunat tamalaat oqalliffiini arlallissuarni peqataatitaqarpoq, aammalu Pinngorti-taleriffik nunani issittuni pinngortitamik pisuussutinillu nungusaataangitsumik atuiuermut ilisimasaatitvut ilisimasaqarfit-tullu pingaarutilittut qitiulerluni ineriartor-simavoq.

Qujanartumik aqutsinermi suliniutit ilua-qutaasut uumasoaqatigit amerlanersaanni takusinnaavarpit. Aalisakkat, uumasut, timmissat il.ii. amerliartornerannaannut su-leqataannaasut siunnerfeqarfigisatsinni suleqataavugut.

Imaani uumasut miluumasut pillugit aqutsineq nunani tamalaani pinngortitamik aqutsinermi Kalaallit Nunaanni suliniutit-sinnut nutaalaaasunut assersuutissaavoq. Nunani tamalaani ilisimatusarnikkut siunnersuisarnermik atuiluurtuvugut – allaammi imaanu uumasut miluumasut pillugit ilisimatuut ilisimasaannik pitsan-gorsaanermit suleqataavugut. Sulinermillu aqutsiveqarfiup nunani tamalaani ilisimatu-sarfiit maanilu pinngortitamik atuisut qanillugit suleqatigai. Taakku inernerit ersarilluarput – arferit puisillu najukkatsinniit-tut arlallit amerliartortut takusinnaavarpit. Kisiannili qasigaaq suli ulorianartorsiorpoq, taamaattumillu piniaqqusaanani.

Timmissanun tunngatillugu 2001-imili timmissani ikiliartortuni (taakkununga mi-ti appallu ilaallutik) ineriartorneq siumut saatinniarlugu suliniutinik aallartitsisoqar-poq. Miternerul suliniutinut sunniuteqarput, meqqit amerlingaatsiarput, kisiannili suli appanun tunngatillugu siumut saatitsinissar-put suli iluatsinngilarput. Taamaattoqarnera ilisimaneqartutut oqalliseqataaffigerusuppa-ra.

Kisiannili ataatsimut isigalugu isumaqar-punga, pisuussutininik uumassusilinik aqutseriaaserput tulluusimaarutigisinnaa-gippit. Pinngortitamik pisuussutinillu aqutsinitsinni siuariarnerit amerlasuut taku-

tissinnaagaatsigit. Kisiannili aamma akisus-saaffik tigussimagaatsigut – Kalaallit Nunaanni pinngortitaq aamma Kalaallit Nunaanni pisuussutit uumassusillit Kalaallit Nunaanni aqunneqarunik pitsaanerpoq.

Inuit ilisimasaqarnerusutut isumaqarfigi-savut tusagassiorfiit aqutqatigalugit pisuus-utitsinnik uumassusilinik aqutsisin-naangitsutut isummefigisarmatigut pissaussamisuuqinnarpoq. Ungasis-sorsuarmiittut pinngortitami isumalluutitsinnik atuinitsinnut aalajangiisarpata pitsaanerujussuassasoq isumaqartut. Eqqarsartaaseq taanna itsarnisaavallaqaaq, tamatumunnga sukkulluunniit tapersi-sinnaangilanga.

Suilermik pinngortitami tunissuti-nik katersuisarneq uagut kultureraarput inuussutissarsiutigalugulu. Siunissami nungusaataangitsumik atuinissaq qulak-kiisaqatsigut, inuit atuisuut qanittumik suleqatigineqartariaqarput.

Aappaattut siunnersuutuk pisartu-nit takusareerparput, isumalluutitsinnik uumassusilinik ungasianiit aqutsineq pitsaangitsorujussuarnik inerneqartarpoq. Pisuussutivut uumassusillit amerlasuuti-mikkut annertuunik annikitsunillu allan-guuteqartarmata amerlasuunit puigoq-qajaneqartarpoq – tassa akisussaaffimmik taassumunnga Kalaallit Nunaanni tigussin-sarput siqqullugu kingornagullu. Ilaanni tamanna pinngortitap pilersitarisarpaa – ilaannilu pisuussutininik akisussaase-qanngitsumik aqutsinerup kingunerisar-lugu.

Assersuutigalugulu eqqarsaatigeriartigu ullumikkut suli arfermik mikisunik angisu-nillu piniaarveersaartariaqaratta, europamiut ukiuni qulikkaani Imapriup avannaani taamatullu imartatsinni pinapiilunnerisa kingunerisaanik arferit ikilissimasut amerli-tinniarlugit.

Inuit allat isumaqarnerattut nammineer-luni aalajangiisinnaaneq akisussaaseuse-qarnermit illuatungiluttuunngilaq. Tamanna akisussaaseqarnissamat pisa-riaqarlunnaarpoq! Pinngortitami pisuussu-tit innuttaasut inuussutissarsiutinillu ingerlataqartut suleqatigalugit uatsinnit aqunneqaannarnissaat uannut pingaarute-qarlunnaarpoq. Uumasoaqatigit ilaat kissaat-gisatsitvut atugaqanngillat, kiisalu uumasoa-qatigitvut allat ingerlalluurtorujussupput. Siumut ingerlanerput qularutiginnngilun-narpara: Pinngortitamik isumalluutinillu aqutsinermit nutaalaaasunut ilisimatusar-tut siunnersuisarnerat, atuisut ilisimasaat suleqatigiinnerlu tunngaviupput. Tamanna najukkami tamat oqartussaaqataanerannik taaneqartarpoq.

Uannik ilisarissimannittut tamarmik nalunngilaat pinngortitami angalaarneq nuannarigiga, aammalu aallaaniartarneq inuuninni pissaussamisoorumik ilaallunnaarpoq. Ullormi suillermi allaffimmi issiareerluni aqagukkut puisiniarluni aallartarneq ima-anngilaq ataqatigiissineqarsinnaangitsut. Immikkuullarissutigissavara imaluunniit pinngortitamik alianaatsorsiorpallaartutvut inississutigissavara? Naamik. Immikkut it-tutvut inississutigissavara? Naamik, nalinginnaallunnaartutvut inississutigissavara. Maani nunatsinni. Pinngortitaq atugassiaavoq – isumatusaartumik.

Pisuussutivut uumassusillit nungusaataangitsumik tunngaveqarluta atornissaasa qulakkeernissaat pissaavaaffigaarput. Tamatumunnga qulakkeeriniarluta pinngortitamik aqutsivipput suleriaatsimik, biologit siunnersuisarnerinik ilaqqartineqartumik ineri-artortitsimavoq, aammalu soqutigisaaqatigiinnik inuussutissarsiormermillu ingerla-taqartunik oqaloqateqarnermik pilersitsisimalluni. Tamanna akisussaaseqanngin-nitsinnik isumaqarpar? Naamik, inuiaqatigiittut oqartussaaqatigiittut inissiffigaarput, tassanilu atuisut aalajangiisartullu pinngortitamik qanoq atuinissatsinnut akisussaqa-taalersinneqarput, taama oqarpoq Avatangiisinut Pinngortitamullu Naalakkersuisooq Kim Kielsen, kalaallit pisuussutininik uumassusilinut namminneerlutik aalajangersin-naanerannut isornartorsuisoqarnerannut tunngatillugu.